

ΝΕΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ

Αρχαία λουτρά βρέθηκαν δίπλα στην Ακρόπολη

Ένα καλά διατηρημένο πολυτελές λουτρικό συγκρότημα με χώρους θερμών, χλιαρών και ψυχρών λουτρών, που λειτούργησε από τον 2ο μέχρι τον 7ο αιώνα μ.Χ., σε μικρή απόσταση από τη νότια πλαγιά της Ακρόπολης, έφεραν στο φως οι ανασκαφές της Γ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων στην περιοχή Μακρυγιάννη, στην Αθήνα.

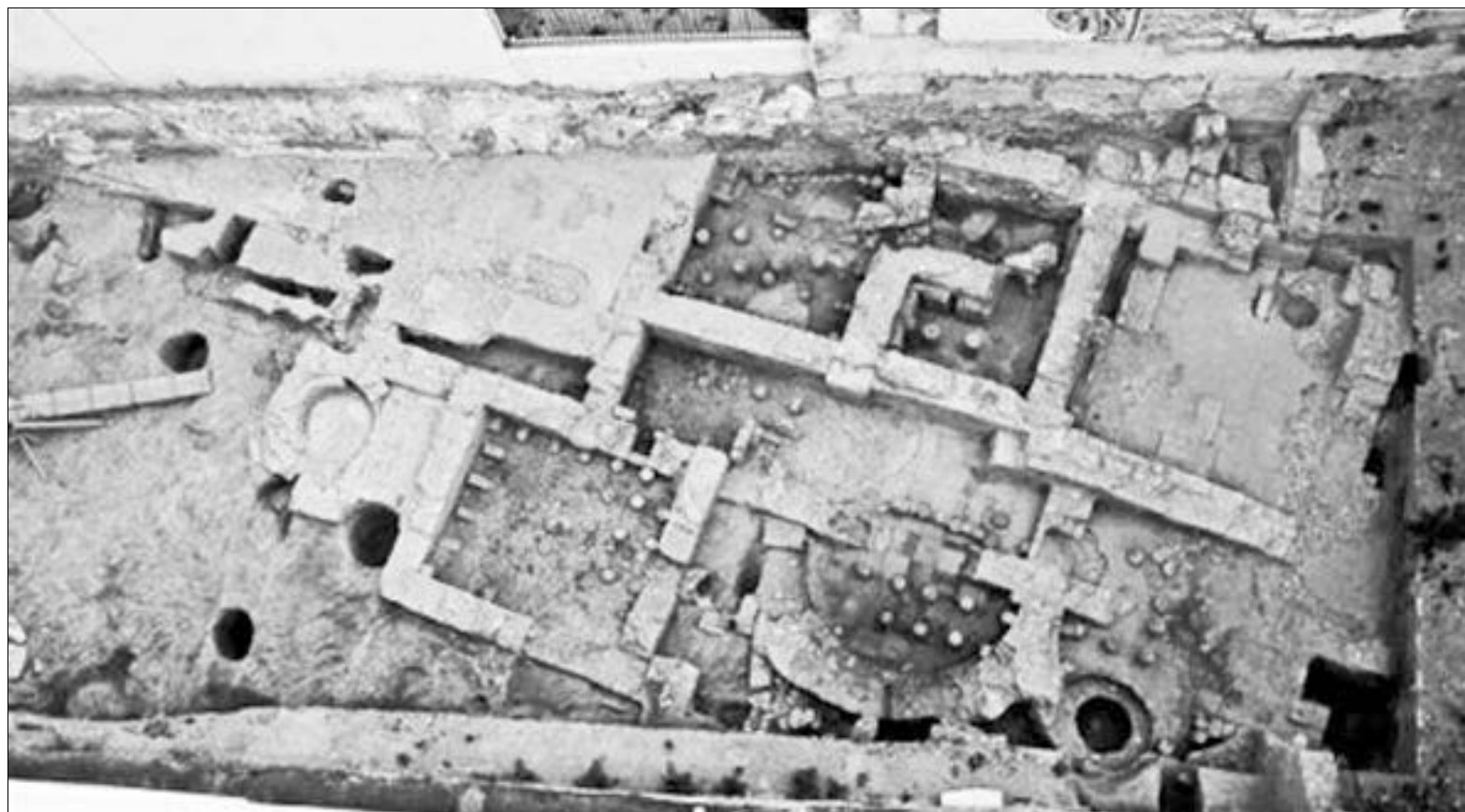
Το συγκρότημα εντοπίστηκε κατά τη διάρκεια πρόσφατης σωστικής ανασκαφής, σε οικοπέδο επί της οδού Πορίνου 7 και σε βάθος μόλις ένα μέτρο από το επίπεδο της σύγχρονης οδού.

Το ακίνητο βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τη νότια κλιτύ της Ακρόπολης, εντός του τειχιωμένου τμήματος της αρχαίας πόλης, κοντά στον Ιλιό ποταμό, σε περιοχή που υπήρξε κατά την αρχαιότητα σημαντικός τόπος λατρείας, με ορισμένα πανάρχαια ιερά.

Η διατήρηση του οικοδομήματος είναι αρκετά καλή, με τους τοίχους να σώζονται στο επίπεδο των υπογείων θαλάμων σε μέγιστο σωζόμενο ύψος 1-1,3 μέτρα.

Πρόκειται για ένα σχετικά μεγάλο μεγέθους βαλανείο (balneum), που κάλυπτε έκταση 1.450 τετραγωνικών μέτρων. Τα αρχικά όρια του δεν είναι γνωστά, είναι βέβαιο, όμως, ότι συνέχιζε περαιτέρω προς τα ανατολικά, όπως μαρτυρούν πολλοί από τους τοίχους του που κατευθύνονται προς τα εκεί.

Η πιθανότερη θέση για την αναζήτηση της εισόδου του βρίσκεται στα δυτικά, σε σημείο όπου θα ήταν δυνατή η άμεση και απρόσκοπτη πρόσβαση σε αυτό, από κεντρικό δρόμο, η θέση του οποίου βρισκόταν στην πορεία σχεδόν της σημερινής οδού Μακρυγιάννη. Πρόκειται για κεντρική οδική αρτηρία που διέσχιζε το ανατολικό τμήμα της πόλης και συνέδεε τους βόρειους δήμους με τον Φαληρικό όρμο. Το νότιο όριο του

Το λουτρικό συγκρότημα που βρέθηκε στο Μακρυγιάννη

λουτρού ίσως ήταν άλλη αρχαία οδός, τμήμα της οποίας εντοπίστηκε κάτω από τη σύγχρονη οδό Χατζηχρήστου.

Προσδιορίστηκαν τέσσερις τουλάχιστον οικοδομικές φάσεις του λουτρού, χρονολογούμενες από τον 2ο έως τον πρώιμο 7ο αιώνα μ.Χ. Η καλύτερα σωζόμενη φάση ήταν η δεύτερη, δηλαδή από τα τέλη του 3ου αιώνα και τουλάχιστον ως τα τέλη του 4ου αιώνα μ.Χ. Κατά τη φάση αυτή το λουτρό αναπτύσσεται σε έναν ειδικά ισοπεδωμένο χώρο με τις αίθουσές του παρατακτικά διατεταγμένες πάνω σε έναν άξονα. Στα λουτρά αυτού του τύπου οι λουόμενοι έπρεπε να διατρέξουν ορισμένους χώρους για να φτάσουν στους θερμούς χώρους και κατόπιν να περάσουν από τους ίδιους πάλι χώρους για να επιστρέψουν στο αποδυτήριο.

Περιλαμβάνει μια κυκλική δε-

ξαμενή, δύο τουλάχιστον ορθογώνιους χώρους με δεξαμενές για το ψυχρό λουτρό (frigidarium), όπου ήταν εγκατεστημένοι και οι λουτήρες για την ατομική λούση, και τέσσερις υπόκαυστους χώρους, έναν για το χλιαρό λουτρό (tepidarium) και τρεις για τα θερμά λουτρά (caldaria). Αναγνωρίστηκαν, επίσης, τέσσερις εστίες πυροδότησης (praeefumia), τρία προπνιγεία και δύο βοηθητικοί χώροι (πιθανότατα αίθουσες για μαλάξεις). Η μεγάλη ποσότητα από οστά ζώων και τα θραύσματα από μαγειρικά σκεύη που βρέθηκαν στο βόρειο προπνιγείο, παρέχουν πληροφορίες για την τοποθέτηση εκεί του μαγειρείου του λουτρού. Η επιμελής κατασκευή του κτιρίου, καθώς και τα σπαράγματα των τοιχογραφιών και των μαρμαροπλακιδίων από τη διακόσμηση των τοίχων και των δαπέδων του, μαρτυρούν

τον πολυτελή χαρακτήρα του οικοδομήματος. Από τις επιχώσεις του λουτρού, προήλθε μεγάλος αριθμός νομισμάτων, θραύσματα γυάλινων και πλίντων αγγείων από την οικοσκευή του, καθώς και τμήματα λύχνων, πιθανότατα για τη νυχτερινή λειτουργία του. Επίσης, στην περιοχή για το ψυχρό λουτρό βρέθηκαν τρεις μαρμάρινες ανδρικές κεφαλές, η μία από τις οποίες απεικονίζει τον Λύκειο ή Κιθαρωδό Απόλλωνα. Πιθανότατα οι κεφαλές προέρχονται από τον εσωτερικό διάκοσμο του λουτρού. Όπως εξηγεί η αρχαιολόγος της Γ' ΕΠΚΑ, Χαρά Χαραμή, το λουτρικό συγκρότημα δεν αποκλείεται να αποτελούσε τμήμα αστικής κατοικίας. Όμως, οι εκτεταμένες διαστάσεις του, καθώς και το πλέγμα των χώρων που το περιέβαλε, επιτρέπουν την υπόθεση ότι συνιστούσε μέρος ενός μεγαλύτερου ιδιωτικού ή

δημόσιου οικοδομήματος. Κατά τους χριστιανικούς χρόνους, στον 6ο-7ο αιώνα μ.Χ., στον χώρο του ακινήτου θεμελιώνεται ένα αρκετά εκτεταμένο κτίριο, με παρόμοια λουτρική χρήση. Ωστόσο, κατά τους χριστιανικούς χρόνους τα λουτρά περιορίζουν τις λειτουργίες τους σε απλές μόνο λούσεις, πρακτική που οφείλεται στους νέους πθικούς κώδικες που επέβαλε η χριστιανική θρησκεία. Οι χώροι για το ψυχρό λουτρό επαναχρησιμοποιούνται με την εγκατάσταση ατομικών λουτήρων, ενώ έχουμε ενδείξεις και για τη λειτουργία τουλάχιστον δύο από τους υπόκαυστους χώρους του. Η διάρκεια χρήσης του οικοδομήματος δεν είναι γνωστή. Το κτίριο καταστρέφεται ή εγκαταλείπεται και η περιοχή των ερειπίων του χρησιμοποιείται κατά τον 11ο αιώνα ως οικιστικός χώρος, όπως μαρτυρεί η εύρεση αποθηκευτικού χώρου.

ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΩΝ 47

Δύο ελληνικά μουσεία υποψήφια για το «Ευρωπαϊκό Μουσείο της Χρονιάς 2012»

Υποψήφια για την ύψιστη ετήσια διάκριση «Ευρωπαϊκό Μουσείο της Χρονιάς 2012» είναι το Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη στο Ηράκλειο της Κρήτης και το Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων ανάμεσα σε 47 ευρωπαϊκά μουσεία.

Η τελετή ανακοίνωσης της απόφασης, η οποία έχει ήδη ληφθεί από τον περασμένο Νοέμβριο από την οργανωτική επιτροπή, το European Museum Forum, θα

πραγματοποιηθεί από 16 έως 19 Μαΐου στο Δημοτικό Μουσείο της Πενναφίελ στην Πορτογαλία.

Το «Βραβείο του Ευρωπαϊκού Μουσείου της Χρονιάς» (EMYA) ιδρύθηκε το 1977, υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η διαδικασία προβλέπει τη δεκάλεπτη παρουσίαση εκάστου μουσείου από τον αντιπρόσωπό του, μέσω ερωτήσεων που απευθύνουν τα μέλη της επιτροπής. Η συνέντευξη κλείνει με την παρου-

Το Μουσείο Καζαντζάκη

σίαση και επεξήγηση στο κοινό ενός αντικειμένου, χαρακτηριστικού της έκθεσης και των συλλογών του μουσείου.

Στην τριανταπενταετή ιστορία του θεσμού, έχει βραβευθεί μόνο ένας ελληνικός φορέας, το Μουσείο του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος στο Ναύπλιο, το 1981.

Τα υπόλοιπα υποψήφια μουσεία προέρχονται από Κροατία, Εσθονία, Γαλλία, Γερμανία (5

συνολικά), Ιρλανδία, Ιταλία, Ολλανδία (6 συνολικά), Νορβηγία, Πορτογαλία (3 συνολικά), Ρωσία (4 συνολικά), Σερβία, Σλοβενία, Ισπανία (3 συνολικά), Σουηδία, Ελβετία, Τουρκία, Ουκρανία, Ηνωμένο Βασίλειο (10 συνολικά). «Ευρωπαϊκό Μουσείο 2011» αναδείχτηκε στην περσινή εκδήλωση το Γαλλο-Ρωμαϊκό Μουσείο στο Τονγκερεν του Βελγίου, ενώ άλλα επτά μουσεία τιμήθηκαν με ειδικά βραβεία και επαίνους.